

Asia: VN/26268/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vesihuoltolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot pykälästä (luonnos laiksi vesihuoltolain muuttamisesta) ja säännöskohtaisista perusteluista (luku 7)

Lakiluonnoksessa on kohtia, jotka vaikuttavat kunnan ympäristönsuojelu-viranomaisen toimintaan. Lakiluonnoksessa (4 a § 2. mom.) on määritelty tarkemmin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontatehtäviä. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoisi toimialallaan erityisesti vesihuollosta huolehtimista, liittämiselvöllisyyttä sekä vesihuoltoon varautumista. Osa näistä valvontatehtävistä olisi rinnakkaisia ELY-keskuksen kanssa ja molemmilla olisi toimivalta ratkaista näitä asioita.

Lakiluonnoksen perusteluissa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviä on avattu seuraavasti:

- Vesihuollosta huolehtimisen osalta kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoisi 9 §:n mukaista vesihuoltolaitoksen huolehtimiselvöllisyyden toteutumista.
- Liittämiselvöllisyyden valvonta tarkoittaisi erityisesti 10 ja 12 §:n mukaista valvontaa. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoisi, että toiminta-alueella oleva kiinteistö liitettäisiin 10 §:n mukaisesti vesihuoltolaitoksen verkostoihin. Lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoisi myös 12 §:ssä tarkoitetun liittämiskohdan sijoittumista eli sitä, määrääkö vesihuoltolaitos liittämiskohdan 12 §:n mukaisesti.
- Hulevesien osalta kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoisi erityisesti 17 b §:n mukaista liittämiselvöllisyyttä hulevesiviemäriin. Lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

valvoisi, ettei kiinteistöltä johdeta vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin hulevesiä 17 d §:n vastaisesti.

- Vesihuollon varautumisen valvonnalla viitattaisiin 15 a §:n mukaiseen vesihuoltolaitoksen velvollisuuteen vastata vesihuoltopalvelun toimivuudesta häiriötilanteessa.

Merkittävä muutos lakiluonnoksessa on vesihuoltolain 10 §:n mukaisen liittämisen-velvollisuuden muuttuminen, joka lisää merkittävästi ympäristönsuojelu-viranomaisen tekemää valvontaa. Jatkossa kaikilla kiinteistöllä olisi liittämisen-velvollisuus vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella vesihuoltolaitoksen vesijohtoon ja jätevesiviemäriin, olipa kiinteistö taajamassa tai haja-asutusalueella. Tästä ainut poikkeus olisi vesikäymälätön kiinteistö, jolla ei olisi liittämisen-velvollisuutta jätevesiviemäriin, jos sen jätevesien johtamisessa ja käsittelyssä noudatetaan ympäristönsuojelulakia ja sen nojalla annettuja säädöksiä. Muutos tarkoittaisi lähes palaamista tilanteeseen, joka oli ennen vuonna 2014 voimaantullutta lakimuutosta. Lakiluonnoksen 10 §:n muutoksen vuoksi lisääntyy merkittävästi ympäristönsuojeluviranomaisen tekemä liittämisen-velvollisuuden-valvonta, mutta todennäköisimmin myös vapautushakemusten käsittelymäärät lisääntyvät. Lakiluonnos antaa oikeuden periä maksua vapautushakemusten käsittelystä liittämisen-velvoitteen osalta, mutta ei anna oikeutta periä maksua valvonnasta.

Kannanotto lakiluonnokseen:

- Lakiluonnoksen 4 a §:n 2 momentin kirjausta emme kannata. Mielestämme osa kyseisessä momentissa esitetyistä tehtävistä ei kuulu kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimialaan, kuten Kuntaliiton 19.6.2024 päivätyssä lausumassakin on todettu. Nykyisellään esitettyihin uusiin tehtäviin kunnan ympäristönsuojelussa ei ole myöskään resursseja.
- Mikäli liittämisen-velvoite laajennetaan uudelleen koko toiminta-alueita koskeväksi, lisääntyy kuntien ympäristönsuojelun työmäärä merkittävästi. Lisäksi se vie pohjaa jo aikaisemmin tehdyiltä työltä, jossa toiminta-alueita on käyty läpi nykyisen vesihuoltolain pohjalta. Vesihuoltolain muuttamisen vuoksi (681/2014) jopa vanhat hallintopäätökset kumoutuivat vuoden 2019 alussa, kun liittämisen-velvollisuus haja-asutusalueella lieventyi. Tällainen lainsäädännön poukkoilu aiheuttaa kuntapuolella paljon turhaa työtä. Asioiden ottaminen uudelleen käsittelyyn ei ole kuntalaistenkaan näkökulmasta helppoa. Kannatamme kuitenkin laajempaa liittämisen-velvoitetta toiminta-alueella, koska haluamme, että myös haja-asutusalueiden vesihuolto kehittyy. Lakimuutoksessa tulisi kuitenkin huomioida, että joissakin kunnissa ympäristönsuojeluviranomaisen lisätyömäärä on mittava, eikä lisäresurssin saaminen aina ole mahdollista.

- Esitämme lakiluonnoksen siirtymäaikaan muutosta niin, että taajaman ulkopuolella liittämismahdollisuuden muutos aika olisi pidempi kuin kaksi vuotta kunnan tarkistettua toiminta-alueen. Tällöin kunnalle jäisi pidempi aika tiedottaa liittämismahdollisuuden muuttumisesta ja mahdollisesti saisimme kiinteistöjä liittymään verkostoihin ilman raskaita valvonta- ja pakkotoimia.
- Esitämme, että liittämisen valvonnassa tehtävistä päätöksistä voitaisiin periä kunnan määräämän taksan mukainen maksu, kuten esimerkiksi maakäyttö- ja rakennuslain ja uuden rakentamislain pohjalta on mahdollista.
- Kannatamme lakiluonnoksen 11 §:ään kirjattua mahdollisuutta periä maksu vapautushakemuksen käsittelystä, koska se olisi linjassa esim. ympäristönsuojelulain 156 d §:n mukaisen hakemuksen käsittelyn maksullisuudelle. Kannatamme lakiluonnoksen 11 §:ään tehtyä muutosta, että jatkossa kunnan terveys- ja ympäristönsuojeluviranomaiselta lausunto liittämismahdollisuudesta vapauttamisesta tulisi pyytää vain tarvittaessa.
- Lakiluonnoksen 15 b §:ssä vesihuollon häiriötilanteesta ilmoittamisen lähtökohtana tulee olla, että toiminnanharjoittaja, jonka toimintaa säännöksen kuvaama häiriötilanne koskee, ilmoittaa siitä itse viipymättä toimivaltaisille viranomaisille. Kunnan terveys- ja ympäristönsuojeluviranomaisella tai ympäristönsuojeluviranomaisella ei ole päivystysvelvoitetta ja tiedon kierrättäminen niiden kautta voi aiheuttaa tarpeetonta viivettä tiedonkulkuun. Tietojärjestelmien kautta tapahtuva tiedonvälitys ei ole läheskään niin toimintavarmaa, että kunnan valvontaviranomainen haluaisi ottaa vastuuta myös muiden osapuolten ylläpitämän tietojärjestelmän toimintahäiriöistä, jossa lisäksi kunnan valvontaviranomainen voisi joutua epäilyksi virkavelvollisuuden laiminlyönnistä tehtävässä, joka tulisi olla toiminnanharjoittajalla.
- Hulevesien osalta esitämme, että vesihuoltolain 17 c §:ä muutetaan muotoon ”Kunnan määräämä viranomaisen myöntämä hakemuksesta kiinteistölle toistaiseksi voimassa olevan tai määräaikaan vapautuksen 17 b §:ssä tarkoitetusta liittämismahdollisuudesta”. Lisäksi lakiluonnoksen tekstiä maksun osalta tulisi muuttaa muotoon ”Kunnan viranomaisen voi periä maksun vapautushakemuksen käsittelystä”. Myös valvonnan maksullisuus tulisi ulottaa hulevesiverkostoon liittämiseen.
- 9 §:n mukaan vesihuoltolaitos huolehtii toiminta-alueellaan vesihuollosta yhdyskuntakehityksen tarpeita vastaavasti 8 §:ssä tarkoitetun toiminta-aluepäätöksen mukaisesti. Toiminta-alueen ulkopuolella vesihuoltolaitos huolehtii niiden kiinteistöjen vesihuollosta, jotka on liitetty vesihuoltolaitoksen vesijohtoon tai jätevesiviemäriin. Muutosesityksen 9 b §:n mukaan, jos vesihuoltolaitos ei kykene huolehtimaan vesihuollosta 9 §:ssä tarkoitetulla tavalla, kunnan on ryhdyttävä 6 §:n mukaisesti toimenpiteisiin vesihuollon toimivuuden varmistamiseksi alueella. 6 §:n 2. momentin mukaan, jos suurehkon asukasjoukon tarve taikka terveydelliset tai ympäristönsuojelulliset syyt sitä vaativat, kunnan tulee huolehtia siitä, että ryhdytään

toimenpiteisiin tarvetta vastaavan vesihuoltolaitoksen perustamiseksi tai vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen laajentamiseksi. Lapinlahden kunta vastustaa muutosta, jonka mukaan vesiosuuskuntien vesihuollon veloitteet siirtyisivät kunnan huolehdittavaksi tilanteissa, joissa vesiosuuskunta ei kykene itse huolehtimaan vesihuollosta. Vesiosuuskunnissa on usein veden hinta ollut kunnallisia vesihuolto-laitoksia halvempi ja verkoston kunnossapidossa voi olla suuria laiminlyöntejä. Tällaisissa tilanteissa ei ole oikeudenmukaista, että toiminta siirtyy suoraan kunnallisen vesihuoltolaitoksen vastattavaksi. Lapinlahden kunnassa tavoitetilana on harkitusti liittää vesiosuuskuntia tai yhtymiä kunnallisen toimijan osaksi. Mahdollisten laiminlyöntien kustannusten maksajiksi joutuvat kaikki asiakkaat laiminlyötyjen toimintojen osalta. Mikäli huolehtimisvelvollisuus kirjataan lainsäädäntöön, tulee lainsäädäntöön lisätä edellytykset, millä ehdoilla vesihuoltolaitoksen toiminnasta voidaan huolehtia. Kunnallisten vesihuoltolaitoksilla tulee olla mahdollista laajentaa omaa toiminta-aluetta ja verkostoa vesiosuuskuntien toiminta-alueelle ja vesiosuuskuntien huolehdittavana olleiden kiinteistöjen tulee liittyä kunnallisiin vesihuoltolaitoksiin uusina asiakkaina, jolloin vesiosuuskuntien asiakkaiden kohtelu on kunnallisten vesihuoltolaitosten kanssa tasapuolista. Kunnallisten vesihuoltolaitosten toiminnan tulee olla taloudellisesti kannattavaa ja taloudellinen toiminta ei ole mahdollista, mikäli kunnallisten vesihuoltolaitoksen joutuvat huolehtimaan vesiosuuskuntien verkostoista.

Huomiot muista hallituksen esityksen kohdista

-

Muut huomiot

Lapinlahden kunnalla ei ole muuta huomautettavaa lakiluonnokseen liittyen.

Nikulainen Ulla
Lapinlahden kunta - Kunnanhallitus